

Historiográfia I.

Debreceni Egyetem, Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola,

II. évfolyam első félév

Tantárgyleírás, Historiográfia I-II.

A Historiográfia I. és a Historiográfia II. tárgyak alapvető célja, hogy az alap- és mesterképzésben szerzett historiográfiai ismereteire alapozva, specifikus historiográfia témák feldolgozásával bővítse a doktori hallgatók historiográfiai ismereteit. A két félév témái kiválasztásában a fő szempont az volt, hogy kronológiai és tematikus tekintetben is a lehető legnagyobb spektrumot fedjék le, illetve, hogy illeszkedjenek a doktori iskola oktatóinak szakterületeihez. Így biztosítható, hogy a hallgatók a legszakszerűbb historiográfiai ismeretekhez jussanak. Az egyes résztémák beható vizsgálatával elérhető, hogy a hallgatókban tudatosodjon a történetírás historiográfiai aspektusa fontossága, s hogy az így szerzett a készségeket saját kutatásaikban alkotó módon tudják hasznosítani.

Tájékoztató, elmélet-módszertani bevezetés (Prof. Dr. Lévai Csaba, egyetemi tanár)

Irodalomjegyzék:

A történetírás, mint tudomány. Szerk. Lajtai L. László. Bp., 2007.

Szijártó M. István: *A történelem diskurzusa. bevezetés a 20. századi történetírás történetébe és elméletébe.* Bp. 2021. 17-37.

Erős Vilmos: *Modern historiográfia. Az újkori történetírás egy története.* Bp. 2015. 15-30.

Gyáni Gábor: *A történeti tudás.* Bp. 2020.

A középkori magyar történetírás története (Prof. Dr. Bárány Attila, egyetemi tanár)

Irodalomjegyzék:

Kristó Gyula: *Magyar historiográfia I. - Történetírás a középkori Magyarországon.* Bp., 2002.

Kosáry Domokos: *Bevezetés Magyarország történetének forrásaiba és irodalmába. I. 2. Országos jellegű levéltárak és forrásközlések.* Bp., 2003.

Thuróczy János, *Chronica Hungarorum.* ford. Horváth János, Bp., 1978. [2001]

Antonius de Bonfinis: *A magyar történelem tizedei.* (Ford. Kulcsár P.) Bp., 1995.

A magyarok cselekedetei / Anonymus, Kézai Simon. (Kiad. Veszprémy László) Bp, 1999.

Történész-viták a reformkorról (Dr. habil. Velkey Ferenc, egyetemi docens)

Irodalomjegyzék:

Erős Vilmos: *A Szekfü–Mályusz vita*. Csokonai, Debrecen, 2000.

Gergely András: *Egy nemzetet az emberiségnek. Tanulmányok a magyar reformkorról és 1848-ról*. Magvető, Bp., 1987.

Horváth Mihály: *Huszonöt év Magyarország történetéből*. I–III. Bp., 1886. (3. kiadás)

Kosáry Domokos: *A történelem veszedelmei. Írások Európáról és Magyarországról*. Magvető, Bp., 1987.

Mályusz Elemér: A reformkor nemzedéke. In: *Klió szolgálatában: válogatott történelmi tanulmányok*. Bp. 2003. 425-464.

Miskolczi Ambrus: *Folyamatosság vagy megszakítottság? Egy magyar történészvita anatómiája*. Budapest, 2007.

Szekfü Gyula: *Három nemzedék*. Bp., 1920. (1934. 3. kiadás).

A New Imperial History a kelet-európai történetírásban (Dr. Schrek Katalin, egyetemi docens)

Irodalomjegyzék:

Csaplár-Degovics Krisztián: *"Nekünk nincsenek gyarmataink és hódítási szándékaink" - Magyar részvétel a Monarchia gyarmatosítási törekvéseikben a Balkánon*. Bp., 2022.

Csaplár-Degovics Krisztián: *A századfordulós Közép- és Délkelet-Európa értelmezési lehetőségei a globális perspektívából. A new imperial history és a birodalmi életrajz*. Aetas, 35. (2020) 4. szám. 144-159.

Fitzpatrick, Matthew P.: Kolonializmus, posztkolonializmus és dekolonizáció. *Sic Itur Ad Astra*, 28. (2020) 71. szám. 43-56.

Gerő András: Birodalom gyarmat nélkül. *Közép-Európai Közlemények*, 6. (2013) 1-2. szám. 39-48.

Hirschhausen, Ulrike: A New Imperial History? Programm, Potenzial, Perspektiven. *Geschichte und Gesellschaft*, vol. 41. (2015) Nr. 4. 718–758.

Howe, Stephen: *Birodalmak*. Bp., 2004.

Imperiology : from empirical knowledge to discussing the Russian Empire. Kimitaka Matsuzato (ed.). *Slavic Research Center Hokkaido University*, 2007.

Ress Imre: Bosznia-Hercegovina, mint a magyar impérium része. In: Csibi Norbert - Schwarzwölder Ádám (szerk.): *Modernizáció és nemzetállam-építés*. Pécs, 2018. 73-103.

Todorova, Maria: *Imagining the Balkans*. Oxford, 1997.

Progresszivista történetírás, avagy „New History” – Az amerikai történetírás prezentista-relativista iskolája a 20. század első felében (Prof. Dr. Lévai Csaba, egyetemi tanár)

Beard, Charles A.: Az Egyesült Államok alkotmányának gazdasági értelmezése. Európa, Bp. 1988. 35-77.

Beard, Charles A.: Ama nemes álom. In: Gyurgyák János – Kisantal Tamás. *Történetelmélet II.* kötet. Osiris, Bp. 2006. 1087-1099.

Becker, Carl L.: Mi a történelmi tény? In: Gyurgyák János – Kisantal Tamás. *Történetelmélet I.* kötet. Osiris, Bp. 2006. 162-174.

Lévai Csaba: A republikanizmus-vita. Vita az amerikai forradalom eszmétörténeti háttéréről. L'Harmattan, Bp., 2003. 52-88.

Lévai Csaba: Progresszivizmus és relativizmus: Carl Lotus Becker és az amerikai „relativista” történetírás. *Múltunk-Politikatörténeti folyóirat*, 2003/2. 58-111.

Lévai Csaba: Az amerikai „prezentista-relativista” történetírók (Charles A. Beard és Carl L. Becker) megítélése Magyarországon a Kádár-rendszer időszakában. *Tudomány és ideológia között. Tanulmányok az 1945 utáni magyar történetírásról*. Szerk. Erős Vilmos-Takács Ádám. (ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2012.) 112-133.

A határvidék szerepe és az ún. „frontier-tézis” az egyesült államokbeli történetírásban (Prof. Dr. Lévai Csaba, egyetemi tanár)

Irodalomjegyzék:

Hahner Péter: A határvidék öröksége. Történeiszviták az amerikai Nyugat jelentőségéről. *Rubicon*, 1994/9. 15-18.

Faragher, J. M.: A frontier ösvényén: Turner és az amerikai Nyugat átértékelése. A cikket ismerteti: Magyarics Tamás. *Századok*, 1993/5-6. 870-71.

Noble, David W.: „Amerika” anglo-protestáns kisajátítása. *Aetas*, 1996/1. 144-159. o. Különösen: 152-153.

Breisach, Ernst: *Historiográfia*. (Osiris, Bp. 2004.) 2004. 320-323.

Davidson, J. W. – Lytle, M. H: Jackson, illetve Turner frontiere. In: Ugyanők: *A tények nyomában. A történelmi oknyomozás művészete* (Panem – McGraw-Hill, 1995.) 56-82.

Frank Tibor: Idő- és térszemlélet az amerikai történelemben.

Frank Tibor: „Manifest Destiny”. A sorsszerű küldetés eszméje és gyakorlata.

A két utóbbi tanulmány megtalálható: Frank Tibor: *Amerika világai*. (Gondolat, Budapest, 2018.), 17-30., 31-37.

Mátray Mihály: A turner-i frontier hipotézis jelentősége az amerikai történetírásban. In: *Tanulmányok a XVI-XVIII. századi egyetemes történelem köréből* (ELTE BTK, Feudáliskori Egyetemes Történeti Diákkör Kiadványa, Bp. 1984.) 45-54.

Vizsgakérdések

PhD Historiográfia I.

A vizsga menete:

A vizsga két beadandó esszé megírásából áll. Egyenként minimum 14 000 – maximum 20 000 karakteres, jegyzetelt esszét kell írni, két különböző oktató témájából. A témákat a hallgatók maguk választhatják meg. Beadási határidő: 2025. január 15.

Választható témák:

Bárány Attila: A középkori magyar történetírás története

1. A 18. századi magyar történetírás, különös tekintettel a forrásfeltárássra
2. A magyar középkori történetírás 1867-1918 között

Velkey Ferenc: Történész-viták a reformkorról

1. A "reformkor nemzedéke." Historiográfiai dilemmák a történetírás "nemzedék" fogalmait mérlegelve.
2. Érvek és ellenérvek a "megszakítottság – folytonosság" vitában. Volt-e valóban "sötét korszak" a 19. század első évtizedeiben?

Schrek Katalin: A *New Imperial History* a kelet-európai történetírásban

1. Mutassa be az *New Imperial History* irányzatának lényegét, annak új szemléletét és legfontosabb képviselőit!
2. Mutassa be (átfogóan vagy akár egy-egy kiemelt munka részletes elemzésével – a választás opcionális!), hogy milyen hatással van a *New Imperial History* az Osztrák-Magyar Monarchiához kapcsolódó kutatásokra!

Lévai Csaba: Progresszívista történetírás, avagy „New History” – Az amerikai történetírás prezentista-relativista iskolája a 20. század első felében

1. Jellemezze az ún. progresszívista történetírás (New History) módszertani felfogását és történetírói törekvéseit!
2. Mutassa be Charles A. Beard történetírói felfogását, különös tekintettel "Az Egyesült Államok alkotmányának gazdasági értelmezése" című munkájára!

Lévai Csaba: A határvidék szerepe és az ún. „frontier-tézis” az egyesült államokbeli történetírásban

1. Mutassa be, hogy az egyesült államokbeli történetírás és történelmi gondolkodás milyen hagyományából fejlődött ki az ún. „frontier-tézis”?
2. Mutassa be Frederick Jackson Turner munkásságát és hatását az egyesült államokbeli történetíráshoz!